

“PEPE” İLE “MAYSA VE BULUT” ADLI YERLİ ÇİZGİ FİMLERDEKİ FOLKLORİK UNSURLARIN İNCELENMESİ

Ayfer ALATAŞ*

Öz: Folklor, geçmişin kültürel değerlerinin gelecek nesillere aktararak yaşatıldığı maddi ve manevi unsurların tümüdür. Temel insani değerlerin ve kültürel yapının ‘çocukluk’ adı verilen süreçte şekillenmesi, kültürel kodların bu süreçte çocuklara aktarılmasını değerli kılmıştır. Çalışmada, geçmişini bilen kişilerin geleceğe hükmetmesi gerçeğinden ve amacından hareketle TRT çocuk kanalında yer alan “Maysa ve Bulut” ile “Pepe” çizgi filmleri çalışmamızın konusu olmuştur. İçerik analizi yöntemi ile çalışmaya konu olan çizgi filmlerden “Maysa ve Bulut” 30 bölüm ve “Pepe” 45 bölüm olarak incelenmiştir. Söz konusu çizgi filmlerde içerik analizi yöntemi kullanılarak folklorik unsurların neler olduğu ve bunların nasıl temsil edildiği üzerine anlam okumaları yapılmıştır. Araştırılması amaçlanan olgu hakkındaki bilgi içeren film, video gibi elektronik kaynaklar ve yazılı materyaller incelenmiştir. Çocuğun büyüme ve bireyselleşme sürecinde önemli bir yeri olan çizgi filmler tahlil edilerek kültürel kodları ne kadar barındırdığı tespit edilmiştir. Adı geçen çizgi filmlerin çocukların ilgi, ihtiyaç ve meraklarını karşılayarak folklorik öğeleri ve kültürel kodları barındırması yönüyle bilimsel ve nesnel bakış yöntemiyle değerlendirilmiştir. Atalardan kalan kültürel mirasın varlığını devam ettirebilmesi, bir milletin var olabilmesi için önemlidir. Çizgi filmler, kültürel kodları aktarması yönüyle çocukların gelişmelerine katkı sağlamakta olup tespit edilen sembollerin tahlili bu önemi ortaya koyacaktır.

Bu değerlendirmenin sonunda söz konusu çizgi filmlerin Türk folklor öğelerini farklı boyutta temsil ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Anneye –babaya ve büyüklere saygı, yeme içme adabı gibi olumlu davranışların yanı sıra çocuğa küsüp yemek yememe, hasta numarası yapıp okula gitmeme gibi olumsuz davranışları da kazandırdığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Folklor, kültür, çocuk, çizgi film.

ANALYSIS OF FOLKLOREICAL ELEMENTS IN LOCAL CARTOONS NAMED “PEPE” AND “MAYSA AND BULUT”

Abstract: Folklore is the totality of material and spiritual elements that transmit the cultural values of the past to future generations. The formation of basic human values and cultural structures in the process called ‘childhood’ has made it valuable to transmit cultural codes to children in this process. In the study, the cartoons Maysa and Bulut and Pepe on the TRT children’s channel were the subject of our study, based on the fact and purpose that people who know their past rule the future. Of the cartoons that were the subject of the study, “Maysa and Bulut” were examined in 30 episodes and “Pepe” in 45 episodes using the content analysis

ORCID ID : 0009-0002-8039-6270

DOI : DOI: 10.31126/akrajournal.1541947

Geliş Tarihi : 01 Eylül 2024 / Kabul Tarihi: 25 Eylül 2024

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı.

method. In the cartoons in question, meaning readings were made on what the folkloric elements were and how they were represented using the content analysis method. Electronic resources such as films and videos and written materials containing information about the phenomenon aimed to be investigated were examined. Cartoons, which have an important place in the child's growth and individualization process, were analyzed and the extent to which they contained cultural codes was determined. The aforementioned cartoons were evaluated with a scientific and objective perspective in terms of meeting the interests, needs and curiosities of children and containing folkloric elements and cultural codes. The continuation of the cultural heritage inherited from ancestors is important for a nation to exist. Cartoons contribute to the development of children by transferring cultural codes, and the analysis of the identified symbols will reveal this importance.

At the end of this evaluation, it was concluded that the cartoons in question represent Turkish folklore elements in different dimensions. In addition to positive behaviors such as respect for mothers, fathers and elders, eating and drinking etiquette, it was determined that they also taught negative behaviors such as sulks and not eating, pretending to be sick and not going to school.

Key Words: Folklore, culture, child, cartoon.

Giriş

Folklor eserleri, nesiller arasında gizli bir köprü kurarak toplumda sosyal aktarım sağlar. Kültürel belleğin yok olmaktan kurtulup korunmasında folklorik ürünlerin yeni nesillere aktarılması önem arz etmektedir. Geçmişini bilmek geleceğe atılacak sağlam adımların garantisidir. Bu nedenle halk kültürü, çocukların anlayacağı seviyeye indirilerek onlara öğretilmelidir. İnsan kişilik özelliklerini çocukluk döneminde büyük oranda kazanmaya başlar. Başta aile olmak üzere çocuğun yakın çevresi ve birincil bakımı veren bakıcı ya da aile büyükleri, çocuğa kültürel yapıyı vermede ilk adımları atan kişilerdir. Çocukluk sürecinde sürekli bir öğrenme vardır. Çocuk merak ve ilgi ile yeni arayışlar peşindedir. Yakın çevresinden başlayarak kendini ve dünyayı anlama ve anlamlandırma çabası içindedir. İnsanların yaşama biçimi teknolojiadaki ilerlemelere bağlı olarak sürekli bir devinim, gelişim ve değişim hâlinindedir. Bu değişim sürecinde kültürel kodları korumak ve yeni nesillere aktarmak için çizgi filmler kullanılmaktadır.

Çocukların kişiliklerini oluşturma sürecinde eğlendirerek öğretmek ve kültürel öğelerin kalıcı davranışa dönüşmesini sağlamak için çizgi filmler en etkili araçtır. Çizgi filmlerin renkli dünyası folklorik unsurları eğlenceli bir şekilde çocuğa sunar. Kültürel belleği aktarma amaçlı yapılan çizgi filmler çocuklarda kendilik bilinci oluşmasını sağlar. Çünkü halk kültürü unsurları gelecek kuşaklara aktarılırken kültür, özüne bağlı kalarak değişip zenginleşmeye devam eder. Folklorik unsurlar çizgi filmlerde çocukların gelişimsel dönemlerine uygun olarak eğlenceli ve dikkat çekici şekilde ele alınır. Bazen Anadolu'ya ait bir halk türküsü bazen bir yemek adı bazen hastalıkların tedavisinde kullanılan bir bitki adı çizgi filmlerde geçer. Çocuklar çizgi filmlerin renkli dünyasında geçmişten günümüze gelen her türlü kültürel öğeyi bazen örtük öğrenmeyle

bazen de açık öğrenmeyle kazanırlar. Bazen bir türkü izleyicinin diline dolarken bazen de bir atasözü kulağına küpe olur. Atalarımızın mirasını çocuk, halk kültürü, eğitimeğence perspektifinden ve yerli çizgi filmler merkezinden ele alarak incelemek çalışmanın önemini ve gerekliliğini artırmaktadır. Bu nedenle folklorik unsurların ve sembolik öğelerin kullanıldığı “TRT Çocuk” kanalında yayınlanan yerli çizgi filmler, çalışmanın asıl kaynağını teşkil etmektedir.

Kültürel değerler, bireylerin uzun yıllar boyunca atalarından görerek yapageldiği ortak davranış kalıplarıdır. Bu kalıplar insanları bir araya getirir ve millet dediğimiz toplulukları oluşturur. Kültürel değerlerin varlığının korunması ve gelecek nesillere aktarılması kültürün devamlılığını sağlayacaktır. Kalıcı davranışların öğrenildiği 4-12 yaş arasına kültürel kodları kazandırmak amacıyla çocuk dünyasına hitap eden tekerleme oyun, ninni, masal ve maniler kullanılmıştır. Günümüzde televizyon kullanımı, kitle iletişim araçlarının en yaygın biçimde tercih edilenidir. Çocuklara televizyon yayınları içerisinde en çok hitap eden çizgi film yapımları söz konusu amaç için kullanılmaktadır. Çizgi filmler görsel ve sözel olarak öğrenmeyi desteklediği için ayrıca çocukların merak ve ilgisini çektiği için tercih edilmektedir. Bu çalışmaya konu olan yerli çizgi filmler “Maysa ve Bulut” ile “Pepe” dir.

Söz konusu yerli çizgi filmler üzerine içerik çözümlemesi yoluyla inceleme yapmak, folklorik unsurların neler olduğunu anlamamıza yardımcı olur. “İçerik çözümlemesi iletilerin açık, aşikâr içeriğinin nesnel, ölçülebilir ve doğrulanabilir bir açıklanmasını yapabilmek amacıyla yapılır.” (Bal 2001: 61). Folklorun bu çizgi filmlerde nasıl ele alındığı, bireylere hangi mesajların verildiği; bireyin yaşamında folklor unsurlarının önemi, bireylere istendik davranışlar kazandırmada çizgi filmlerin rolü vb. konular, içerik çözümlemesinde önem kazanmaktadır.

Göçebe yaşam tarzının işlendiği “Maysa ve Bulut” çizgi filminde Maysa ve Maysa'nın çoban arkadaşı Bulut'un başından geçen türlü olaylar anlatılmaktadır. Maysa sevimli küçük bir kız çocuğudur. Meraklıdır ve hayal kurmayı çok sever, hep yeni şeyler öğrenmek ister. Hemen hemen her bölümde rüya görür ve rüyasında gördüğü konu mutlaka bir kültürel kod taşır. Öğrendiği yeni şeyleri çocuk dünyasında anlamlandırmaya çalışır.

“Maysa ve Bulut”, aile hayatında rehberlik eden kişiler eşliğinde sorunları çözme yollarını konu olarak ele almaktadır. Her bölümde farklı bir sorunun baba, dede gibi aile büyükleri ya da arkadaşlarının sayesinde çözüme kavuşturulduğu görülür. Çizgi filmde yer alan kişiler örnek kişilikleriyle birer rol model olarak sunulur. “Dede bilgelik yönüyle, nine masalcı yönüyle öne çıkmaktadır. Anne ve diğer genç kızlar yoğurt mayalamakta, süt sağmaktadır. Yörük

Fotoğraf-1: Maysa ve Bulut.

çadırlarının kurulması ve toplanmasının işlendiği bölümde zamanı geldiğinde göç etmenin nasıl olacağı gösterilirken, sürüyü bir kurdun takip ettiği bölümde doğal hayatın karşısında nasıl durulacağı hikâyeleştirilmekte; genel anlamda ise Toroslarda süren hayat anlatılmaktadır.” (Karakuş 2016: 13). Folklorik öğelerin hemen hemen her bölümde kullanılması “Maysa ve Bulut” çizgi filminin kültürel kodları aktarma amacıyla hazırlandığını göstermektedir. Şüphesiz bu amaçla hazırlanan yapımlar kültürel belleğin korunması ve yaşatılması sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

TRT Çocuk kanalında yayınlanan ve incelememize konu olan bir diğer çizgi film ise Pepe’dir. Pepe 3-6 yaş grubu için, özel olarak hazırlanmıştır. 2008 yılında Düşyeri Çizgi Film Stüdyosu tarafından yapımına başlanmıştır. Senaryosu; Ayşe Şule Bilgiç’e, müzikleri Anadolu rock şarkıcısı Kıraç’a aittir. TRT çocukta yayınlanan diğer çizgi filmler gibi uzman eğitimciler ve pedagoglar tarafından hazırlanmaktadır. Pepe karakteri, konuşma zorluğu çeken 4 yaşında bir erkek çocuktur ve karakterin ismi Anadolu’da konuşma zorluğu çeken insanlara takılan “pepe” sözünden gelmektedir. Pepe, zamanla konuşmasındaki aksaklıklardan kurtulur ve normal konuşmaya başlar.

Pepe ilk bölümlerinde, teyzesinin kızı Şila, zürafa arkadaşı Zulu, köpeği Köpüş ve dış ses Şuşu olmak üzere dört temel karakterle izleyici karşısına çıkarılmıştır. Şuşu, Pepe’ye karşılaştığı yeni olay, olgu ve objeleri açıklayan,

Fotoğraf-2: Pepe

birtakım tavsiyelerle yol göstermeye çalışan birisidir. İlerleyen bölümlerde anne, baba, nene, dede ve kardeş Bebe, teyze, enişte (Şila'nın ailesi) çizgi filme dâhil olmuştur. Maymun, inek, kurbağa vb. hayvanlar, Pepe'ye sonradan katılan karakterlerdir. Pepe sevimli duruşu, Türk kültürüne ait dürüstlük, nazik olma, yardım severlik özellikleri ve aile ilişkilerinin gerçek hayata benzerliğinden dolayı çocuklar tarafında sevilmiş, kabul görmüştür. Bunun delillerinden biri izlenme rekorları kırmasıdır. Bir diğeri ise üretim sektörünün sunduğu şapka ve Pepe oyuncaklarının çok satmasıdır.

Çizgi filme ismini veren Pepe, geniş yemyeşil çimlerle kaplı bir bahçede tek katlı bir evde ailesiyle yaşamaktadır. Pepe, 4-5 yaşlarında bir çocuktur. Her bölümde başında mavi renkli, isminin yazılı olduğu bir şapka vardır. Bu şapkanın üzerine ismini ninesi işlemiştir. İlerleyen bölümlerde nine, Pepe'nin teyzesinin kızı Şila için de isminin yazıldığı bir şapka yapacaktır. Mavi renkli bir bahçıvan pantolon, pantolonun içine giydiği çizgili bir kazak Pepe'nin daimi kıyafetidir. Pepe etrafına sürekli meraklı gözlerle bakar, sürekli yeni şeyler öğrenmek ister. Oyun oynamayı çok sever. Sürekli gülümser bir sorun yaşadığında suratını assa da bu kısa sürer.

Fotoğraf-3: Pepe

“Pepe” ile “Maysa ve Bulut” adlı yerli çizgi filmlerde folklorik unsurlar çocuk eğitimi açısından önemli bir yere sahiptir. Söz konusu çizgi filmlerdeki folklor unsurlarını şu alt başlıklar hâlinde ele alınabilir:

1. Dilin kullanımı

Kültürün hem taşıyıcısı hem de yaratıcısı olan dil, bir toplumun ürettiği bütün değerleri geleceğe taşıyarak o toplumun varlığını sürdürür. “Bir ulusun yaşayış biçimi, inançları, gelenekleri, dünya görüşü, çeşitli nitelikleri ve hatta tarih boyunca bu toplumda meydana gelen çeşitli olaylar üzerinde hiçbir bilgimiz olmasa, yalnızca dilbilim incelemeleriyle, bu dilin söz varlığının söz hazinesinin derinliğine inerek bütün bu konularda çok değerli bilgiler ve güvenilir sonuçlar elde edebiliriz.” (Aksan 2009: 65). Bir dilin toplumla ve kültürüyle olan yakın ilişkisini anlamak için o dilin nasıl kullanıldığını incelemek yeterli olabilir.

“Bir milletin kültür değerleri arasında en başta dil gelir. Dil, insanlık için çok önemli bir mirastır. Geçmişten geleceğe aktarılırken sadece kelimeleri ve harfleri yanında getirmez, aynı zamanda dilin konuşulduğu bölgeye ait her türlü ögesini, geleneği, göreneği, inancı, tecrübeyi de beraberinde getirir. Geçmişten geleceğe aktarılan zorunlu ve doğal bir mirastır.” (Baki ve Karakuş 2012: 6). Kültür ve dil birbiriyle etkileşim hâlinindedir. Kültürün nesilden nesle taşıyıcılığını dil yapar. “Bu miras sayesinde dün bugüne, bugün yarına dönüş-

mektedir. İnsan hayatının her anını kuşatan dil, milletin ortak nefes alıp verdiği geniş bir sistemdir. Kültür ise bu sistemle birlikte var olur, gelişir, değişir ve yenilenir.” (Karakuş 2016: 13). Dil ve kültür bir bütündür.

Kişilerin kendisini tam olarak ifade etmesi ve iyi bir konuşma becerisine sahip olması kelimelerin doğru telaffuzu, anlaşılır olma, sesi düzgün kullanma ve güzel konuşma ile gerçekleşir. Düzgün bir telaffuza sahip olan kişi günlük hayatında kendisini daha iyi ifade edebilmekte ve kendisine daha çok güvenmektedir. Okul öncesi dönemde çocukların dil gelişimlerinin etkilenmesinde çok önemli bir yere sahip olan çizgi filmler, çocukların dil becerisinin gelişmesinde ve desteklenmesinde aileden sonra en etkili olan araçtır.

Çizgi filmlerin olumlunun yanında olumsuz da örtük öğrenmeyle kazandırdığı göz ardı edilmemelidir. Çocukların merakla, sevekle izlediği çizgi filmlerde dilin yanlış kullanımı ve şiddet içeriklerini barındırması taklit ederek öğrenen çocuklar açısından sorun teşkil etmektedir.

Birçok araştırmacı, çocukların anne karnındayken dili öğrenmeye başladığını ve ilerleyen dönemlerde de ailesinin konuşmalarını taklit etmeye çalıştığını belirtir. Bu bilgiyi destekleyen deneylerde anne karnındaki bebeklere dil öğretimi üzerine yapılmış çalışmalar vardır. Aileden sonra dil gelişimini en fazla etkileyen ve şekillendiren ise çocukluk denilen dönemdeki izlenen çizgi filmlerdir. Bu nedenle çocuklara izletilen çizgi filmlerde yerli öğeler kullanılmalıdır. Atasözleri, deyimler, kelimelerin TDK’deki anlamlarına göre ve içerikle uyumlu bir şekilde kullanılması çocukların hedeflenen kültürel belleği kazanmasına hizmet eder.

TRT Çocuk kanalında yayınlanan ve araştırmamıza konu olan yerli çizgi filmlerde dil açık, net ve anlaşılırdır. Çocukların yeni konuşmaya başladıkları zaman kullandıkları yarım kelime ve cümle ya da yanlış ve eksik harf yerine çocuklara doğru ve düzgün konuşmalarını sağlayacak dilbilgisi kurallarına uygun bir Türkçe kullanılır. Adlar, seslenmeler, şaşırma ve korku nidaları yereldir. Pepe konuşma güçlüğü çeken bir çocuk olmasına rağmen çizgi filmin ilk bölümlerinde bile kekeleme şeklinde konuşma görülmemiştir.

“Pepe” çizgi dizisinde pepe, babasının annesine İngilizce “grandmother” sözcüğünün Türkçe karşılığı olan büyükanne yerine, Anadolu’da söylendiği gibi nene; babasının babasına ise yine İngilizce “grandfather” kelimesinin Türkçe karşılığı büyükbaba yerine dede der. Bebe, Pepe’ye Batı kültüründe olduğu ve pek çok çizgi filmde karşımıza çıktığı gibi ismi ile değil, abi diye hitap eder. Babası oğluna alışık olunan bir şekilde, “Koçum!”; nenesi ise “Kerata!” diye seslenir, uyanınca günaydın demek gerektiğini öğretir. Aile bireyleri Bebe’yi yürümeye yüreklendirmek için etrafında daire oluşturarak “Aferin, Maşallah!” vb. teşvik ve koruma sözcükleriyle motive etmeye çalışır.

Pepe, ailesinin bu davranışı karşısında şaşırda da, ilk defa gerçekleşen ve devamının gelmesi arzulan bir durumla karşılaştığında nasıl davranması gerektiği hakkında yeni bir bilgi edinir; yani yeni bir kültürel kod Pepe'ye ve elbette Pepe'yle birlikte onu izleyen küçük hayranlarına da yüklenmiş olur." (Türkmen 2012: 36). Yerel nidalar ve konuşmalar minik izleyici kitlesinin kahramanla özdeşleşmesini kolaylaştırır. Kahramanla özdeşleşen çocuklar öğrendikleri yeni bilgileri kalıcı davranışa dönüştürür. Bu açıdan kültürel belleği aktarmada kolaylık sağlaması yönüyle çizgi filmlerin önemi yadsınamaz.

"Pepe" çizgi filmde Pepe'nin kullandığı tekerlekli kaydırağa "ittirgit" adı verilmiştir. Söz konusu kaydırak İngilizcede "scooter" ile benzerlik göstermektedir. Çizgi filmde Pepe bu alet için Türkçe karşılığı olarak "ittirgit" adını kullanır. Ezberlenmesi ve izleyicilerin dilinde yer etmesi için "ittir" dediğinde ayağıyla ittirir, "git dediğinde kaydırarak gider. Yine yabancı bir kelime olan sürpriz kelimesi yerine bilinçli olarak şaşırta kelimesi kullanıldığı görülmüştür.

"Maysa ve Bulut'ta" ise akıl danışılan, eğitici hikâyeler anlatan "Yaman Dede", eski gelenekleri yeni nesillere öğretmeye çalışan "Güneş Ana", Maysa'nın anne ve babası, Perçin, Devran ve diğer kahramanlar, Yörük yaşam biçimine ait kelimeleri kullanarak söz konusu yaşam hakkında bilgiler verir. Doğadaki hayvanların adlarını, bitkilerin adlarını, çeşitli hastalıkları ve bunların tedavisinde kullanılan bitkisel ilaç isimlerini küçük izleyici kitlesi Maysa ile birlikte öğrenir.

Çocukların zihinsel ve kişilik gelişiminin büyük bir kısmı 0-6 yaş arasında tamamlanmaktadır. Bu süre içerisinde kazanılan davranış biçimleri ve kullanılan kelimeler, öğrenilen kavramlar tüm yaşam boyunca devam etmektedir. İslam dininde de 0-6 yaş arasındaki çocuklara bazı temel değerleri öğretmek için en uygun yaş aralığı olduğu inancı vardır. Bütün bunlardan dolayıdır ki okul öncesi eğitim ve bu süreçte izlenen çizgi filmler; hem kişilik hem zekâ hem de dil gelişiminde dolayısıyla da aynı ölçüde çocuğun gelecek dönemlerde nasıl bir başarı göstereceğinde de hangi temel değerleri taşıyacağı noktasında oldukça önemli bir role sahiptir.

2. Gelenekler-Görenekler

TRT çocukta yayınlanan yerli çizgi filmler, kültür aktarımı ve somut olmayan kültürel mirasın korunması yönünde önemli bir yapımlardır. Her bölümde farklı örf, adet, gelenek ve göreneklere değinilen yerli çizgi filmlerde bugün unutulmuş halk inanışları canlandırılmakta, misafirperverlik, yardımlaşma, dayanışma, büyüklere verilen değer, hayvanları sevme ve koruma, tabiata saygı duyma, arkadaşlık gibi önemli toplumsal değerlerin üzerinde durulur.

Pepe çizgi dizisinde aile ilk başta anne, baba ve iki çocuktan oluşmaktayken daha sonra aileye, nene ve dede eklenmiştir. Böylece çekirdek aileden gelene-

ğimizde olan geniş aileye geçilmiştir.

Türk gelenek ve göreneklerinde önemli bir unsur olan ‘diş hediği’ne “Maysa ve Bulut” adlı çizgi filmde yer verilir. Obadaki ailelerden birinin be-beği ilk dişini çıkarır. Diş hediği yapılır. Bebeğin önüne bazı nesnelere konur, bebeğin seçeceği nesneye göre ileride hangi mesleği seçeceği hakkında yorum yapılır. Kaval, kalem, boncuk ve bağlama bebeğin önüne konur. Kavalı seçen büyüdükünde çoban olacaktır, “Maysa ve Bulut” çizgi filminin kahramanlarından Bulut, kavalı seçmiştir ve ileride babası gibi iyi bir çoban olmak ister. Kalemli ya da kitabı seçen her şeyi çok iyi bilen bir öğretmen olacaktır. Boncuğu seçen- ki Maysa ya sen boncuğu seçmiştin denir –boncuğu seçen kişinin rengârenk çok güzel bir dünyası olacak denir. Bağlamayı seçen ise ozan olacak denir. Diş hediği töreninde bebek nesneyi seçtikten ve mesleği hakkında yorum yapıldıktan sonra tıpkı Dede Korkut’u hatırlatır bir şekilde Maysa’nın dedesi gelir ve diğer büyükler bebek için dua eder iyi dilekelerde bulunurlar. Örneğin bir bölümde yapılan tören sonunda ‘sağlıklı uzun ömürlü olsun, vefalı çalışkan olsun.’ gibi dualar edilir.

“Maysa ve Bulut” adlı yerli çizgi filmde göçebe yaşama da yer verilir. Eski Türk kültüründeki ozanların önemi, Türk misafirperverliği çizgi filmde ele alınan konulardandır. Bir bölümünde gezici bir ozan ailesiyle Maysa’nın ailesinin çadırına konuk olurlar. Dede, ozandan bahsederken: “Halk ozanıdır, halkı görünür yapan.” der. Maysa, babaannesine ozanın ne demek olduğunu sorar. Güneş Ana: “Hani biz türküler söylüyoruz ya onları yazan insanlara ozan deriz işte!” diyerek Maysa’nın sorusu aracılığıyla küçük izleyici kitlesine ozanın tanımını yapar. Ozan iki keklük türküsünü seslendirir ve hikâyesini anlatır. Başka bölümlerde ara ara yine türküler yer verilir. Bazen Karacaoğlan’dan, bazen de Yunus Emre’den dördük söyler.

Eğitici çizgi dizi olan “Pepe”de türküler, amaca ulaşmak için bir araç olarak kullanılır. Türküler kendine has bir ezgiyle söylenen çoğunlukla anonim nazım biçimleridir. Sözlü gelenekten bu yana var olan türküler, Türk toplumunun özelliklerini gelenek ve göreneklerini, aşk hasret gurbet ayrılık gibi bütün yaşanmışlıklarını ele alır. Yerli ve millî ezgiler çocuklarda geçmişle ve kültürümüzle görünmez bir bağ kurar. Hayal dünyalarında görsel bir dünya yaratmaya yardımcı olur. Sözlü gelenekte ortaya çıkan ve bir ezgi ile söylenen türküler başta Pepe olmak üzere birçok çizgi filmde kullanılmıştır. Van yöresine ait olan “Toycular”, Rize iline ait olan “Çay elinden öteye”, Artvin yöresine ait olan “Atabar”, Ankara yöresine ait olan “Hüdayda”, Orta Anadolu yöresine ait olan “odana serdim halı”, “Susadım su isterim”, Karadeniz yöresine ait olan “Kolbastı” ve “Dere boyu kavaklar”, vatan sevgisinin işlendiği “İlgaz Anadolu’nun”, “Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar”, “Hanımey”, Elazığ yöresine ait “Çayda çıra yanıyor” gibi türküler Pepe çizgi filminde halk

oyunları eşliğinde kullanılmıştır. “Saz/türkü/musiki, Türk milletinin tarihi, kültürel birikimlerini ve zihinsel edimlerini dilin ve nağmenin gücüyle ana taşıyan simgesel değerlerdir.” (Şenocak 2009:140). Ataların sesinden geçmişten bugüne ulaşan nağmeler, kendilik bilinci kazandırma yönüyle çizgi filmlerde etkin bir role sahiptir. Türk toplumunun özelliklerini, tarihini, gelenek ve göreneklerini yansıtan türküleri; yerli ve milli ezgiler çocuklarda geçmişle ve kültürümüzle görünmez bir bağ kurar. Hayal dünyalarında görsel bir dünya yaratmaya yardımcı olur.

Türk kültürüne ait unsurlar Pepe’de sık sık karşımıza çıkmaktadır. Öncelikle her bölümün başlangıcındaki jenerik kısmında Türk bayrağı bulunmaktadır. Pepe 1. Bölümde halay çekmekte, 8.bölümde zeybek, 18. Bölümde Trakya karşılaşması oynamakta, 31. Bölümde “İlgaz Anadolu’nun Sen Yüce Bir Dağsın” ve “Hanım ey” türkülerini söylemektedir. 22. Bölümde Şuşu’nun söylediği “Çayelinden Öteye” türküsu eşliğinde horon tepmektedir. 34. Bölümde Pepe kırmızı renkli nesnelere ararken bir Türk bayrağı bulmakta ve bu sırada “10. Yıl Marşı” çalmaktadır. Son olarak Pepe 6. Bölümde milli takım forması giymektedir.

İncelememize konu olan bir diğer çizgi film olan “Maysa ve Bulut”ta da kültürel bellekteki anlatılar görsellikle kalıcılık sağlanarak gelecek kuşakların minik temsilcilerine aktarılmaya çalışılır. Hüthüt kuşunun kuşların padişahını görmek için diğer kuşlarla anlaşıp yola çıkması anlatılır. At nalı yapımı gösterilir. Maysa’nın babaannesi Güneş Ana gökkuşağı çıkınca “Bakın ala kuşak çıktı.” der. Umay Ana’dan bahsedilir.

Türk mitolojisinde adı en çok anılan figürlerden biri olan Umay Ana “Tanrı’nın hanımı” diye anılır, ailenin, çocukların koruyucusudur. Umay’ın kadın(anne) ve çocuklarla ilgili bir Tanrıça ya da ruh olduğu belli olmaktadır. (Çoruhlu 2000: 39-40). “Maysa ve Bulut” da yeryüzüne inmek için Umay Ananın gökkuşağını kullandığı ve küçük bebekleri korumak için yeryüzüne indiği anlatılır. Böylece eski Türk inanışları ve gelenekleri Maysa’ya ve Maysa ile özdeşleşen günümüz nesillerine aktarılır.

Çocukların severek izledikleri Pepe, ilk bölümde karşımıza gönderde asılı bir Türk bayrağının üzerinde “Merhaba” diyip el sallayarak çıkar. Bayrak direğinin hemen altında zıp zıp zıplayarak ona bir bisiklet çizen kalem Kalış durmaktadır. Direkten iner inmez bisikletine atlar ve kahkahalar eşliğinde yola devam eder. Pepe bisikletiyle dolaşırken tek tek arkadaşları ile karşılaşır. Pepe, önce çamaşır asmakta olan arkadaşı Zulu’ya çarpar, sonra kulübesinde uyuyan köpek Köpüş’ü uyandırır ve en son bahçesinde çiçeklerini sulamakta olan Şila’ya çarpacakken Kalış’ın çizdiği kaydırak sayesinde son anda bu çarpışmadan kurtulur ve tekrar Türk bayrağının bulunduğu yere gelir. Çizgi film, her bölümünde aynı başlangıç görüntüleriyle ekranlara gelir. Çocuklara Göktürk

Yazıtlarındaki gibi vatan ve millet sevgisi anımsatır şekilde, bayrağa saygının vatana ve millete saygı olduğunu vurgulayan ifadelerin tekrarı, çizgi filmin öğreticilik açısından önemini göstermektedir.

“Pepe 3 ile 9 yaş gurubuna hitap etmektedir. Çocuklar o yaşlarda hızlı bir şekilde değişim yaşamakta olup genellikle beğendikleri kişileri taklit etmektedir. Pepe’nin aile yapısı, mizacı ve konuşmasıyla tam bir Türk çocuğu görünümü taşıması önemlidir. Anadolu’da birçok kişinin kekeleyerek, bozuk bir şekilde konuşması “pepe” olarak adlandırılmakta olup çizgi karakterin adı da Pepe olarak konulmuştur. Bir yönüyle de çizgi filmi izleyen çocuklara düzgün konuşmanın önemi vurgulanarak sözcüklerin doğru telaffuzunun öğretilmesi amaçlanmıştır. Türk çocuğu olan Pepe, izleyenleri coşkulu müziklerle eğlendirir ve eğitici yönüyle de dikkat çeker. Pepe’de bulunan bu eğitici yön ve eğitim danışmanı gibi özellikleri, akademisyenler tarafından oluşturulan bir kadro tarafından yapılan çalışmayla Pepe’yi bir yıl boyunca izleyen bir çocuğun öğreneceği bir müfredat hazırlanmıştır” (Şeker ve Balcı, 2012: 254). Pepe karakteri minik izleyiciler tarafından çok sevilmiştir. Bu bağlamda benimsenmesindeki en önemli özelliği ‘bizden’ olması ‘bizim gibi’ olmasıdır. İzleyici kitlesinin karakterle özdeşim kurmasında kendisine benzemesi çok önem arz etmektedir.

3. Halk Hekimliği

Eski zamanlarda insanlar hastaları kendi çabalarıyla tedavi etmeye çalışmışlardır. Doğada var olan bitkileri kullanarak çeşitli tedavi yöntemleri geliştirmişlerdir. Tecrübe ederek ilerletilen halk hekimliği modern tıbbın oluşmasına kadar revaçta kalmıştır. Modern tıbbın bir bilim dalı olarak üniversitelerde kendine yer bulmasıyla halk hekimliği ikinci plana itilmiştir. Ancak günümüzde yapılan birçok araştırma sonucu alternatif tıp olarak anılan halk hekimliği litartürde hak ettiği değeri alaya başlamıştır Bunun yeni nesle yansması çizgi filmlerde kendine yer bulmasıyla sonuçlanmıştır. Maysa ve Bulut da halk hekimliğine bol bol örnekler vardır. Örneğin, bir bölümde kirven çiçeğinden bahsedilir. Bu çiçeğin birçok ağrıya iyi geldiği söylenir. Bir diğer bölümde yaralanan bir kokarcayı iyileştirmek için koyunlara kullandıkları kendi yaptıkları kremi sürerler. Yine Bulut bir arı kovanından bal çıkarırken arıların saldırısına uğrar ve yaralanır. Yaman Dede, bitkilerden kendi yaptığı kremi bu yaraların üstüne sürer. Yörüklerin yaşamını anlatan “Maysa ve Bulut” adlı animasyon çizgi filmde kızamık olan Maysa’ya kızamık şekeri kaynatılır ve yedirilir. Tüm bu örnekler reel hayatta büyüklerimizden kalan iyileştirme metotlarının çocukların düşünce dünyasında kendine yer bulmasını sağlamaktadır.

4. Halk Meteorolojisi

Halk meteorolojisi teknolojinin gelişmediği dönemlerde geçimini ekip biç-

meyle sağlayan insanlar tarafından geliştirilmiştir. Kültürel belleğimizde kendine özgü özellikleri ile var olan halk meteorolojisi çizgi filmlerde havanın sıcak ya da soğuk olması, yağmurun yağıp yağmayacağı tahminleriyle görülür. Maysa ve Bulut'ta mevsimlerin değişiminden bahsedilir. İlk bölümde Maysa göç hazırlığı yapılırken oradaki büyük çınar ağacıyla vedalaşır. “Yaprakların açar açmaz burada olacağız. Söz, kırlangıçlarla birlikte.” der. Buradan hareketle küçük izleyici kitlesi mevsim değişimleri hakkında bir fikir sahibi olur. Cemre nasıl ve niçin düşer anlatılır ve canlandırılır. Maysa'nın babaannesi Güneş Ana, cemrenin hikâyesini şöyle anlatır: “İlk havaya düşmüş, sonra suya düşmüş, üçüncü olarak toprağa düşmüş. Âşık olmuş hava ısınmış. Her gün bir cemre sevdalanır. Cemrenin son düştüğü akşam poyrazla lodos kavga edermiş. Poyraz çok eserse kış uzar, lodos fazla eserse bahar çabuk gelirmiş.” der.

Başka bir bölümde ise Yaman Dede, Kuzey ve Devran; kervan yola çıkarken dua ederler: “Güneş batarken ay doğsun, ay batarken güneş doğsun! Aydınlık üzerimizden hiç eksik olmasın. Deveci yıldızı kılavuzumuz olsun! Uğurlu olsun! Hepimize uğurlu olsun.” denir ve göç başlar. Pepe'de ise gece gündüz kavramları nasıl birbiri ardına geldiği yönüyle çocuklara şarkılar eşliğinde verilir.

5. Halk Hukuku

Sosyal bir varlık olan insanların anlaşarak güven içinde uyum kurması için belli kurallara ihtiyacı olmuştur. Bu kurallar önce sözlü zamanla yazılı hale gelmiştir. Toplumda dengeli ve güvenli bir yaşam alanı oluşturmak için gerekli olan kurallar o toplumun gelenek ve göreneklerine, kültürüne, inançlarına göre şekillenmiştir. “Her toplumun kendine özgü sosyal, kültürel, ekonomik, psikolojik vb. şartlarına uygun olarak oluşan ve gelişen bu kurallar toplumun düzen ve güvenliğini sağlamaya yardımcı olmaktadır. Hukuk toplumsal düzen işlevini yerine getirirken toplumun uygulamalarını da dikkate almaktadır.” (Dursun 2016: 17). Örf ve âdetleri içine alan halk hukuku, toplumun ortak kültürünü yansıtırken huzurlu, güvenli ve adaletli bir yaşam ortamı sağlar.

Yaşamın her alanında karşımıza çıkacak hukuk kuralları çizgi filmler aracılığıyla çocuklara öğretilmeye çalışılmıştır. Doğru ve yanlış ayırt etmede yeterli seviyeye gelmemiş olan çocuklar insanoğlunun ilkel duygusu olan bencilikle hep bana düşüncesiyle hareket ederler. Başkasının oyuncağını ya da eşyasını beğendiği için hakkı olmamasına rağmen isteyebilir, paylaşması gereken bir durumda paylaşmamayı tercih edebilirler. Çocuklar öncelikle ailelerinde anne-babasını daha sonra yakın akrabalarını örnek alarak toplumsal kuralları gelenek görenekleri öğrenirler. Teknolojinin hızla ilerlemesi çizgi film sektörünün hızlı gelişimi, çocukların renkli ve hareketli dünyaya olan merakları sonucu aileden sonra öğretme, kalıcı davranış kazandırmada en etkili araç

çizgi filmler olmuştur. Halk hukukunu yansıtmaya açısından incelememize konu olan çizgi filmlerde çeşitli örnekler görülmüştür.

Maysa ve Bulut çizgi filminin birinci bölümünde Maysa'nın dedesi: “Yağmur çok yağınca çok yağdı, az yağınca az yağdı diyoruz ya dememek gerek. Tabiatın bir kuralı var ona karışmamak gerek.” der. Halk hukukuna örnek olarak verilecek bu cümleyle çocuklara tabiatın kurallarına saygılı olma öğretilmeye çalışılır. Pepe’de ise karlı soğuk bir günde soğuktan titreyen Pepe, Şuşu’ya “neden kar yağıyor neden mevsimler var” diye sorar. Şuşu’nun cevabıyla izleyici kitlesi Pepe ile birlikte doğanın belli kurallar çerçevesinde döngü hâlinde olduğunu öğrenir.

Bir başka bölümde ise Maysa’ların ailesi göç ederken bir köyün yakınından geçerler, sürüler birbirine karışır. Köyün sürüsünden yavru bir keçi Maysa’ların sürüsüne karışır. Bu durum köyden biraz uzaklaştıktan sonra fark edilir. Maysa buna çok sevinir: “o bizimle göçmek istiyor” der. Dede ise sahibinden izin alınmadan başkasına ait olan hiçbir şeyin alınamayacağını anlatır. Dede: “Günün birinde ya bir başkası senden izin istemeden Kınalıyı (Maysa’nın kuzusu) alırsa” diyerek köyün sürüsüne ait olan kuzuyu götürüp geri verir. Dede başkasının malının izinsiz alınmasının kişide ne tür duygular uyandıracığını anlaması için çok sevdiği kuzusunun izinsiz alınması durumunda ne hissedeceğini düşündürterek Maysa’dan empati kurmasını ister. Maysa ile özdeşleşen izleyici kitlesi, aynı duygu ve düşünceyle izinsiz almanın karşı tarafı üzeceğini öğrenir. Dede ayrıca karşı tarafın koyunun izinsizce alındığını fark ettiklerinde kötü düşüneceklerini söyler. Geleneklerin inançla yoğrulması sonucunda ortaya çıkan kurallarda birinin eşyasını izinsiz almanın haram olduğu bunun cezasının hem bu dünyada hem de öbür dünyada olacağı inancı çocuğa hatırlatılmış olur.

Pepe, kardeşi Bebe’yi çok sever. Oyuncaklarını kardeşiyle seve seve paylaşır. Yeni şeyler öğrenme merakıyla soru soran Bebe’ye sabırla detaylı açıklamalar yapar. Kardeşi bebe abisinin “ittirgit”ini istemeden kırınca Pepe buna çok sert tepki verir. Dedesi yaptığının yanlış olduğunu kardeşine haksızlık ettiğini anlatır. Pepe hatasını anlar ve kardeşi Bebe’ye “canım kardeşim seni çok seviyorum” diyerek sarılır. Küçük izleyici kitlesi affetmeyi, sevmeyi, adaleti, hakkı vb. birçok kavramı çizgi filmlerden öğrenir.

Üzerinde çözümlene yapılan çizgi filmlerde halk hukukunun öne çıkan doğadaki işleyişe saygılı olma, başkasının malını izinsiz almama, küçüklere saygılı olma, empati kurabilme gibi istendik davranış kalıplarına gönderme yapılmıştır. Bunun amacı çizgi filmi izleyen kitleye karşı söz konusu davranış kalıplarına yönelik bir farkındalık kazandırmaktır.

6. Halk Müziği

Çizgi film müziklerinin işitsel anlamda önemli bir yardımcı ifade aracı olduğu kabul edilmiş bir gerçektir. Çizgi filmlerde kullanılan müzikler çizgi filme farklı anlamlar katar. Hedef alınan yaş ve cinsiyet kitlesine göre yapısal farklılıklar gösterir. Ses dolayısıyla müzik çizgi filmlerin en önemli yardımcı öğelerinden biridir. Duygu aktarımında özellikle son derece etkin bir role sahiptir. Görme duyusu işitme duyusu ile desteklenince kavramayı ve hafızadaki kalıcılığı artırır. Çizgi filmlerde müzik kullanımı son derece önemlidir. Çizgi film müziği çizgi filmin görüntüleriyle bir bütün meydana getirmelidir.

Çizgi filmlerdeki müzikleri ikiye ayırabiliriz: Tema müzikleri ve fon müzikleri. Özellikle kısa bölümler hâlinde yayımlanan çizgi dizilerden Pepe de ana tema niteliğindeki şarkılar türküler mutlaka var olması gereken bir öge olmuştur. Bu nedenle çizgi dizilerin bölümleri çocuklar tarafından ana tema türküsü adı ile anılmaktadır. Ana tema müziği çizgi filmin başlangıcında ve sonunda yazılar geçtiğinde aynı şekilde kullanılır. Bu müziğin kulağa hoş gelmesi çocuklar tarafından sevilmesi çok önemlidir. Bu ayrıntı izleyicilerin hafızasında yer edinmesi kalıcılığı sağlaması yönüyle son derece önemlidir. Bazı durumlarda çizgi filme ait ana tema melodisinin desteklenmesi ve kolay ezberlenmesini sağlamak amacıyla ekranın alt kısmında ana tema melodisinin içerisinde geçen sözlerinde melodiye uygun bir ritimde verilmesi bellekte kalıcılığı sağlamak adına kullanılmaktadır. Bu uygulama izleyiciye bir yandan çizgi filmi izletirken diğer taraftan sözlerini ve melodisini ezberletmeyi amaçlamaktadır.

İzleyici fon müzikleri sayesinde çizgi film içerisinde yaşanacak durum ve sahnelere hazırlıklı olarak girmektedir. Mutlu bir olayın gerçekleştiği ya da üzücü bir durumun yaşanacağı sahnenin yaklaştığını bu fon müziklerinden anlamak mümkündür. Yerli çizgi filmlerde çocukların zihinlerinde kalıcı izler bırakmak ve ileriki yaşlarda oluşacak kişisel müzik tercihlerinde kendi kültürümüze ait makamsal tınılar oluşturmak amacıyla bilinçli olarak Türk halk müziği parçaları kullanılmıştır.

Çizgi filmlerin düzenlenmesinde farklı çalgı aletleri kullanılmıştır: üflemeli çalgılar, telli ve vurmali çalgılar. Bazı çizgi filmlerde özellikle Maysa ve Bulut adlı çizgi filmde üflemeli çalgılar daha ağırlıklı olarak kullanılmıştır.

Genellikle eğitici bir özelliğe sahip olan çizgi filmlerde başlangıç müziği ana karakterin özelliklerinin anlatıldığı sözlerden oluşur. Karakterden bahseden ve eğiticiyi aynı anda taşıyan sözler daha çok izlenip daha çok akılda kalmaktadır. Bu yönüyle dil gelişimine çizgi filmlerin etkisi yadsınmaz.

Çizgi filmler için hazırlanan müzikler ve sözlerinde cinsiyet dikkate alınır. Kızlar için olan çizgi filmlerde daha duyu ağırlıklı sözler kullanılırken, erkek-

ler için hazırlanan çizgi filmlerde daha sert müzik sesleri ve daha coşturan kelimeler tercih edilir.

Çizgi film müziklerinin işitsel anlamda kültürel öğeleri aktarmada önemli bir yardımcı ifade aracı olduğu kabul edilmiş bir gerçektir. “Maysa ve Bulut” adlı yerli çizgi filmde gezici ozanlar vardır ve bunlar eski halk müziği parçalarını seslendirirler. “Büyük usta, Anadolu’nun sazı, Bozkırın Tezenesi, Gönül dağı” olarak Neşet Ertaş’tan bahseder Yaman Dede ve Neşet Ertaş’ın parçaları çalınır. Ayrıca bu parçaların hikâyelerini de anlatırlar. Başka bir bölümde Âşık Veysel’in sesinden “ Benim sadık yârim kara topraktır” çalınır. Günümüz çocuklarına yerli müzik kültürünü vermek için seçilen bu parçalar hikâyeleriyle birlikte verilince hafızada yer etmesi çok daha kolaylaşır.

“Genellikle eğlendirerek öğretmek amacıyla hazırlanan çizgi film ve çizgi film müziklerinin dışında ana tema ezgisinde kullanılan söz ögesinin, daha çok çizgi filmin konu ve karakterlerinden bahseden ve çizgi film hakkında izleyiciyi bilgilendiren bir yapıdadır. Ancak birçoğu da eğitici sözlerden oluşmaktadır.” (Karnık ve İmik 2013:15)

Eğitici ve eğlendirici olarak hazırlanan çizgi film müziklerinde kullanılan sözler, kafiyeli olup tekerleme özelliği taşıdığı için daha çok izlenip daha çok akılda kalmaktadır. Bu açıdan bakıldığında sözcük yapısında kafiyeyi, söz tekrarlarını kullanmak da kültür aktarımında büyük rol oynamaktadır. Tekerleme şeklinde olan ana tema ve fon müzikleri kalıcı öğrenme sağlar. Özellikle anaokulu çocukları için hazırlanmış olan Pepe’de kafiyeli şarkılar bolca bulunmaktadır. Bu şarkılarda içinde –dışında, uzun –kısa, eğri–düz, gece –gündüz, renkler, yemekler, öz bakım becerileri, halk türküleri, mevsimler, çalışmanın önemi, zorluklarla baş edebilme, farklılıklara saygı duyma, sayılar, harfler, şekiller kavramlar vb farklı temalar işlenmektedir. Örnek verecek olursak “Benim güçlü kocaman babam /Kalbim kırıldı Pepe bana hiç inanmadı, oysa istemedim kırmıştım ittirgiti ama o artık sevmiyor beni, /farklıklar hayata renk katar senin farkların seni sen yapar, Soruyorum sana nedir senin farkın farklı mısın söyle bana? /Pepe yoğurdu çok seviyor yoğurt Pepe’ye sağlık veriyor/ Annem canım annem sen benim bir tanem canım annemsin güzel annemsin/biz meyveyi seviyoruz portakalı hep yiyoruz mandalina elma ve muz hepsini çok seviyoruz vitaminlidir meyveler hastalığa iyi gelir portakal ve mandalina yediğinde iyileştirir.” Genel olarak çizgi filmlerde kullanılan müziklerin eğlenceli ve öğretici olduklarını söyleyebiliriz. Müziklerin sözleri toplumsal ve kültürel yapıya uygun davranış, bakış açısı kazandırmaktadır.

“Pepe, izleyen çocuklara öncelikle aile sevgisini, paylaşım ve yardımlaşma gibi olumlu davranışlar kazandırmaktadır. Bunun yanı sıra kültürel değerlerin öğretilmesi ile öne çıkan çizgi filmde, Pepe, küçük kardeşi olan Bebe ile oyunlar oynar. Onunla yaptığı paylaşımlar, dedelerinin ders veren konuşmaları ile

dış sesin Pepe'nin bilmediği konularda yardımı, çocuklara karşı olumlu olan davranışları müzikler eşliğinde öğretilerek çocukların ihtiyaç duyduğu şeyleri orada görmeleri Pepe'nin olumlu tablo sergilediğini gösterir. Pepe çizgi filmi, kültürel değer geliştiren folklorik görseller dışında sözel iletilere de yer verir” (Yağlı, 2013: 717).

Maysa ve Bulut'ta başlangıç müziği hareketlidir. Göç hazırlıklarına eş değer hızlı ve ritmiktir. Maysa boncukları savurur, oradan oraya hoplar, develerin sırtında havaya zıplar ve Yaman Dede onu havada yakalar. Halk ozanları saz eşliğinde türküler söylenir. Çadırlarını kurup bir yere yerleştiklerinde de müzik durgunlaşır. Davranışlara göre de müzikler kullanılır. Maysa yaramazlık yapıtığında ritim artar.

8. Giyim Kuşam

Toplumların kültürünü oluşturan temel öğelerin başında giyim kuşam gelir. Teknolojinin ilerlemesi insan yaşamında hızla değişimlere sebep olmaktadır. Değişen ve dönüşen teknoloji ve modernleşmeyle birbirine benzeyen insanların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Bu durum kültürel kodların korunması ve devam ettirilmesinin önemini ortaya koymaktadır. Çünkü milletleri birbirinden ayırt eden değerler dünyasını oluşturan kültürel yapılarıdır. “Toplumsal değerler ve ortak geçmiş, millî kimliği oluşturan kültür kodlarıdır. Atalardan aktarılan tecrübelerle kolektif bilinçte kayıtlı olan değerler, toplumu millî kimlik kodlarıyla inşa eder” (Alsaç 2023: 1693). Millî kimliğin korunması atlar ruhunu ifade eden kültür kodlarının korunmasına bağlıdır. Çizgi filmde bu değerler karakterlerin giyim kuşamına da yansır.

Giyim kuşam yaşanan iklime ve coğrafyaya göre şekillenir. Kültürel yapıdan gelen kıyafetlerdeki bazı detayların değişmesi süreç içinde kaçınılmazdır. Ancak günümüz çocuklarına geçmiş değerlerimizi kazandırırken millet olma ve bir arada tutabilme özelliği olan kültürel değerler içerisinde giyim kuşam da bulunmalıdır. Yerel bir desen barındıran bir kıyafet, bir küçük işleme merak duygusu ile çevresini inceleyen çocuklarda geçmişin kapılarını aralamak için bir kıvılcım oluşturacaktır.

“Maysa ve Bulut” da kahramanların kıyafetleri Yörüklerin göçebe yaşamlarını hatırlatır şekildedir. Maysa'nın annesi ve babaannesi başörtülüdür. Alınlarında ve başörtülerinde renkli boncuklar vardır. Kiraz ve Günseli'nin başının tepe kısmı kapalıdır. Saçları omuzlarından sarkar ve onların da saçlarının uçlarına boncuklar takılıdır. Erkekler şalvara benzer geniş pantolonlar giyinirler. Maysa'nın dedesi geleneksel bir yelek giyinir. Maysa'nın ve diğer kadın karakterlerin kıyafetlerinde eski Türk işi denen desenler vardır.

“Pepe” çizgi filminde ise Şila, Pepe ve Bebe, anne- babalar günümüz klasik giyimiyle görülür. Halkın genelinde erkekler mavi kızlar pembe giyinir diye

bir anlayış vardır. Pepe başında adının yazılı olduğu mavi bir şapka ve mavi bir bahçıvan pantolonu ile karşımıza çıkar. Şila ve bebe ise pembe elbiseli pembe tokalıdır. Hatta bebenin emziği bile pembe renktir. Dedenin geleneksel yelegeği vardır. Babaanne başörtülü ve gözlüklüdür. Ancak birçok bölümde farklı yörelerin halk müzikleri ve halk oyunları tanıtılırken o yörenin geleneksel kıyafetleri giyilir. Örneğin Çayda çıra oynanırken geleneksel kıyafetler giyilir.

Çocuklar izledikleri çizgi filmlerde bizim gibi olan bize benzeyen öğelerin miktarına göre kabul etme ve taklit etme davranışı sergilerler. Pepe'deki babaanne günümüzdeki babaannemizin görüntüsüne sahiptir. Halay çekilirken giyilen geleneksel kıyafetler gerçek hayatta bir tören ya da düğünde görülmüş olabilir bu izleyici kitlesinde sevme ve kabul etme duygusu uyandırır. "Maysa ve Bulut" çizgi filminde göçebe yaşamda kullanılan kıyafet türleri minik izleyicilerin dikkatini çeker ve anlamlandırmaya öğrenmeye çalışır yakınındaki kişilere bu kıyafetlerle ilgili sorular sorar ve kültürel geçmişi hakkında bilgi sahibi olur.

8. Halk Mutfağı

Bir milletin günlük veya mevsimlik yeme içme adetlerinin hepsini halk mutfağı içinde değerlendiririz. Pepe kahvaltıda bal, tereyağı, yumurta, tahin pekmezli ekmek yer; içecek olarak mutlaka süt bulunur. Pepe kuru fasulye, turşu, köfte, yoğurt, gözleme (patatesli, kıymalı), makarna, kırmızı mercimekli bulgur pilavını çok sever. Pepenin evinin bahçesinde sık sık büyük sofralar kurulur. Aile büyükleri ile akşam yemekleri yenir. Bu yemekler geleneksel Türk yemekleridir. Maysa ve Bulut'ta ise bu geleneksel yemeklerin dışında göçebe yaşamdaki yemeklerden de örnekler görülür. Ateş üzerindeki büyük kazanda diş hediği kaynatılır. Tarhana çorbası yapılır. Tüm bu örnekler kahramanla özdeşleşen minik izleyicilerde model alma davranışı ile sonuçlanarak hazır ve ayaküstü yemek kültürünün yanlış olduğu inancını kazandıracaktır.

9. Renkler

Işığın nesneye çarpması sonucu göze yansıyan hali olan renk, varlık âlemindeki canlı ve cansız olan her şeyde bulunur. İnsanlar belirleyici unsur olarak renkleri kullanırlar. Renkler çok eski zamanlardan beri insan hayatında önemli rol oynamaktadır. "Renkler nesne ve olayları tanıma, tanıma ve bildirmede insanların kullandığı en belirleyici unsurlardan biri olmuştur. İnsanların kendileri de dâhil olmak üzere varlık âlemindeki her şeyin ayırıcı bir rengi vardır. Zamanla renklerin sadece dış dünyayla ilgili olmadığı insanların iç dünyasıyla da ilgili olduğu anlaşılmıştır. İnsanların ruh dünyası ile renkler arasında bir ilgi olduğu ortaya çıkmıştır." (Yıldırım 2006: 129-140). Her rengin insanlar üzerinde farklı psikolojik etkileri olduğu bilimsel olarak tespit edilmiştir.

Mekânlarda ve kıyafet seçiminde duygu durumuna göre belli renkler tercih edilmiştir. Konu üzerine araştırmalar yapılmış, birçok alanda bilinçli renk seçimine gidilmiştir. Geçmişte de renklere çeşitli anlamlar yüklenmiştir.

Beyaz renk masumluğun, temizliğin, huzurun ve barışın rengidir. İnsanda olumlu duygular uyandırır. Bebeklerin beyaz kundaklara sarılması, gelinlerin beyaz gelinlik giymesi sosyal hayatta beyaz renge verilen önemi gösterir. Eski zamanlardan beri insanoğlu, günlük hayatın çeşitli yerlerinde bazen arzularını, isteklerini ve mutluluklarını, bazen de üzüntülerini genel olarak duygularını renklerle dışa yansıtmıştır. Türk kültüründe beyaz renge yüklenen kutsallık üzerinde çözümleme yapılan çizgi filmlerde de görülür. “Maysa ve Bulut” adlı çizgi filmde Maysa’nın dedesi erdem, bilgi ve fazilet sahibidir. Beyaz saçlı ve beyaz sakallıdır aynı özelliklere sahip olan babaannesi de beyaz saçlıdır. Beyaz rengin yücelik, merhamet ve neşe özellikleri bu karakterlerde vücut bulur. Babaanne ve dede, “Ak saçlı, ak pürçekli” Dede Korkut gibi her konuda her meselede danışılan yüce kişilerdir. Maysa’ya ve diğerlerine hep merhametle yaklaşılır ve yüzlerinde hep neşeli bir ifade vardır.

Kara renk toprak, güç, kuvvet, bazen de keder, yas ve alt tabaka manasına gelir. Dede Korkut hikâyelerinde çocuğu olmayan kişiler kara otağa oturtulur. Bütün dünya mitolojilerinde kara/siyah renk daha çok olumsuz anlamları ifade etmek için kullanılır. Evrensel olarak siyah renk korkuyu, mutsuzluğu, bilinmezliği ve ölümü hatırlatmaktadır. “Türklerde kara renk iyi ya da iyilik ilkesinin karşısında olumsuz ya da kötü olan ilkeyi belirtmek için yas ölüm gibi insan hayatında meydana gelebilecek üzüntü verici hususları ifade etmek için kullanılmıştır” (Çoruhlu 2000: 183). Maysa ve Bulut’ta siyah renk geçmişe dair bir hikâye anlatıldığında kullanılmıştır. Maysa kâbus gördüğünde ya da zor bir durumla karşılaştığında her yer siyah renge bürünür. Bazen de kurt sürüye saldırdığında kullanılmıştır. Güneş Ana’nın cemre ile ilgili hikâyesinde poyraz ile Iodosun kavgasını rüyasında Maysa, siyah renkle görür. Umutsuz ve çaresiz kalınan anlarda çıkmaza girer çevremizde hiçbir kapı kalmadığını düşündüğümüzde kendimizi kapkaranlık ve yalnız hissederiz. Siyah rengin yalnızlık ve karamsarlıkla da ilgisi vardır. Maysa kâbus görüp korktuğunda bulunduğu ve bu durumdan çıkış yolu bulamayıp uykusundan sıçradığında hep siyah renk kullanılmıştır. Pepe de ise siyah renk hemen hemen hiç kullanılmamıştır. Ailece yapılan akşam toplantıları, eğlencelerinde bile koyu bir siyah yoktur. Işıklar, fenerler, ay ve yıldızlarla gündüz gibi bir gece vardır.

“Sarı renk genel olarak güneşe ait bir simgedir. Bu olumlu unsura bağlı olarak da akıl, zihin, idrak, sezgi, iman gibi çeşitli kavramları ifade eder.” (Çoruhlu 2000: 193). Maysa’nın saçları sarı renktir. Yaşanan olaylar ve diğer karakterler arasında sarı saçlarıyla ön plana çıkar. Pepe de sarı renk ve diğer renk-

ler öğretilmeye çalışılır. ‘Pepe’ nin sarıları çoğalıyor’ adlı bölümde pepe fotoğraf makinesiyle çevresinde gördüğü sarı renk olan şeylerin fotoğrafını çeker. Maysa’nın saçlarının sarı olması ve pepenin sarı nesnelere toplamak için oyunlar oynaması, bilinç düzeyinde ilerleme göstermek ile ilgilidir. Zira sarı renk saf bilinci ifade eder, çizgi film kahramanları sarı renkler ile bilincin aydınlanmış yanını temsil eder.

Mavi renk gökyüzü, su ve denizlerin, aynı zamanda sonsuzluk ve huzurun rengidir. Gök Tanrı dinine inanan Türkler için gök mavidir. Mavi umudun rengidir. Ferahlatma etkisi vardır. Yeni doğan bebeklerde kullanılan açık mavi renk için bebek mavisi denilmiştir. Bebeklerle bu ilişkisinden dolayı aynı zamanda masumiyeti de gösterir.

Pepe’nin şapkası ve tulumu mavi renktir. Yakasında sürekli mavi bir nazar boncuğu vardır. Nazar boncuğu günlük yaşamın her alanında karşımıza çıkar. Evlerin duvarlarına asılarak evi ve orada yaşayan aileyi nazardan koruyacağına inanılır. Yeni doğan bebeklerin kundağına, beşiğine takılır. Nazar ile ilgili, nazar deveyi kazana adamı mezara sokar, göze gelmek gibi çeşitli deyim ve atasözleri kültürümüzde vardır. Sağlığı, iyiliği ve masumiyeti sembolize eden çocuklar ve onları temsil eden Pepe, yakasındaki nazar boncuğu ile eski Türk inanışından gelen nazar boncuğu ile her türlü kötülükten korunur. Mavinin huzur vericiliği özelliği adeta Pepe’nin her haline yansır. Küçük izleyiciler o mutlu olduğunda mutlu olurlar, o üzüldüğünde ya da düşüp ağladığında onunla aynı duyguları yaşarlar.

“Yeşil renk, mavi ve sarı rengin birleşiminden meydana gelmektedir. Sarı renk sıcaklık, mavi renk de sakinlik ve huzuru yeşil renge vermişlerdir. Yeşil renk tabiatta ağaçların ve bitkilerin sembolüdür. Yeşil, baharın, canlılığın ve olumlu dinginliğin rengidir. Kırmızı ışıktadır, yeşil ışıktadır hareket ederiz. Yeşil doğadaki yaygınlığı dolayısıyla, gıda ambalajlarında tazelik ve doğallık etkisi vermek adına sıkça kullanılmıştır. Doğanın en yaygın rengi olarak tazelik ve sükûnetin simgesidir. Aynı zamanda verimliliği ve doğurganlığı simgeler.” (Uçar 2004: 56). Pepe çizgi dizisinde her taraf uçsuz bucaksız sonu görünmeyen bir yeşil alandır. Pepenin ailesinin evi ve teyzesinin evi bu yeşillikler içinde renkli ve çiçeklerle süslüdür. Bu yeşil alan iç ferahlatıcı ve tertemizdir. Pepe kardeşi bebe ve arkadaşları Şıla, Maymuş ve Zuluyla bu alanda rüzgârlarla yarışarak bisiklet sürer, koşmaca oynar.

Genel anlamda renkler, insanlığın ilkel yaşamından bu yana çeşitli anlamlar yüklenerek kullanılmıştır. Her rengin temsil ettiği ve uyandırdığı bir duygu vardır. Çizgi filmlerde izleyici kitlesinin küçük çocuklar olmasından dolayı canlı ve göz alıcı renkler kullanılmıştır. Yaşamın başındaki izleyici kitlesi yaşamın rengi olan yemyeşil çimlerde Pepe ile koşmuş, Maysa ile deve-lerin sırtında havalara uçarak umudun rengi olan mavi gökyüzüne dokunmuş-

tur. Beyaz, yeşil, mavi ve sarı olan bu canlı renkler mutluluk ve huzur verici sahnelerde kullanılmıştır. Eğlenceli ve sevgi dolu sahnelerde yine canlı renkler kullanılmıştır. Ancak hayatın olumsuz yönlerinin de olduğu göz ardı edilmemiş olumsuz sahneler çok olmamakla beraber bu sahnelerde siyah renge yer verilmiştir.

Çizgi filmde görülen folklorik öğelerin bilinçli olarak kullanıldığı ve eğitici, kültürel değerleri ölümsüzleştirme amacının güdüldüğü söylenebilir.

10. Semboller

Bir şeylerin doğrudan anlatılmak yerine başka bir şeyler üzerinden anlatılması olarak bilinen semboller, kazandırılmak istenen değer ve davranışların çizgi filmlerin daimi izleyicisi olan çocuklara aktarılması için bir araç olarak kullanılmıştır. Çocuklara doğrudan verilen bilgi hemen kabul görmez ve çoğunlukla can sıkıcı olur. 4-12 yaş arasına hitap eden çizgi filmlerde istendik davranış kazandırma ve kültürel değerleri aktarma sadece bilgi verilerek yapılamaz bilgiyi eğlendirerek vermek amaca ulaşılmasını kolaylaştıracaktır.

10.1. Sembollerin Çocuklar Üzerindeki Olumsuz Etkileri

Çizgi filmlerin anne babadan, birincil bakımı veren bakıcı veya babaanneden daha fazla çocukların zamanını aldığı için ve renkli, eğlenceli dünyasından dolayı çocukları daha fazla etkilemekte olduğunu söyleyebiliriz. Çocuklar çizgi film karakterleri ile özdeşleşip davranışlarını rol model olarak kendi davranış biçimi olarak sürdürmektedirler.

Çizgi filmlerin genellikle çocuk izleyici kitlesini hedef aldığı düşünülerek verilmek istenen mesajların kültürel değerler içermesine özen gösterilmeli ve çizgi filmlerde ifade edilmek istenen duygu yoğunluklarının ya da verilmek istenen mesajın çocukları üzüntüye ve karamsarlığa sevk etmeyecek bir yapıda olmasına önem verilmelidir. Somut olmayan kültürel mirasın devamlılığının sağlanması için çizgi filmlerin çocuklar üzerindeki etkisi göz ardı edilmemelidir. “Çocuk kitaplarının kahramanları millî renklere boyandığında, görsel basın bu kahramanları konu edinen çizgi filmlere, çocuk dizilerine ağırlık verdiğinde geçmişinden habersiz nesiller yerine geçmişini bilen, kültürüne vakıf, başka kültürlerin sunduklarını sorgusuz sualsiz kabul etmeyen, düşünen, kendine güvenen nesiller yetiştirmek mümkün olabilecektir.” (Karakuş 2016: 13).

Çocuklar televizyon karşısında hipnoz olmuş gibi hareketsiz ve dış dünyaya kapalı bir şekilde kalırlar. İzledikleri çizgi filmlerdeki karakterlerin değer yargılarını, tepkilerini, konuşma şekillerini, davranışlarını sorgulamadan doğru kabul eder ve taklit edebilirler. Bunun nedeni ise çocuklardaki doğruyu ve yanlış ayırt edebilme yeteneğinin zayıf olmasıdır. Ayrıca minik izleyici kitlesinin çizgi filmlerdeki karakterler ile özdeşim kurması bu her gördüğünü doğru olarak kabul edip almasını daha çok etkilemektedir. Yerli yapım olan

Pepe de, Pepe'nin bazen küsüp yemek yememesi, bazen kıskançlık, bazen huy-suzluk yapması, Maysa'nın okula gitmemek için hasta numarası yapması izleyici kitlesi için örnek davranış olarak alınabilir.

Çizgi filmler ile bir taraftan hayallerden gerçek hayata atıf yapılması, bir taraftan da doğaüstü kahramanlarla insanlara benzetilmeye çalışılması söz konusudur. Bu nedenle bazı çizgi filmler çocukları, gerçek dünyada olmayan hayal dünyasına alıp götürmektedir.

Çocukların televizyon ile etkileşimlerinin daha küçük yaşlarda başladığı görülmektedir. Çocuklar iki yaşından sonra televizyonda izledikleri hareketli görüntülere ilgi duyar ve güçlü tepkiler oluşturmaya başlarlar. Televizyona karşılık ilginin, 6 yaşlarında en belirgin duruma geldiği ve bu dönem içinde çocuklar, günün neredeyse 4 saatini televizyon izleyerek geçirdikleri görülmektedir. Televizyon, çocukların oyun zamanlarından kısar ve geç saatlere kadar uyanık kalmalarına neden olur. Çocukların oyun zamanlarının kısıtlanması neticesinde, görevleri paylaşmak, sorumluluk almak, oyunu geliştirmek, diyalog kurmak ve konuşmak gibi birçok önemli etkinliklerin oyunlar sayesinde öğrenmelerine engel olduğu görülmektedir (İnanlı, 2009).

Çizgi filmleri aşırı izleyen çocuklar gelecekte okuma alışkanlığı kazanma konusunda sorunlar yaşadığı görülmektedir. Ayrıca çizgi filmlerde vurma, yaralama, nesnelere eşyaları tekmeleme ve atma, zor durumlarda kaba kuvvet kullanma gibi olayların olduğu görülmektedir. Bu durum şiddet taklidi ve saldırganlığın artmasına neden olabilmektedir.

Çizgi filmlerin bir diğer yönü tüketim kültürüne yansımadır. Lisanslı kıyafetler, oyuncaklar, yiyecek ambalajları, kırtasiye malzemeleri vs. de çizgi film kahramanları kullanılmaktadır. Kaliteden ziyade çizgi film öğelerini barındırdığı için tüketiciler açısından maddi kayıp doğurmaktadır.

10.2. Çocuklar Üzerindeki Olumlu Etkileri

Çizgi filmler çocukları psikolojik ve sosyolojik olarak etkiler. Çocuklar izledikleri çizgi filmler aracılığıyla dünyayı ve kendilerini anlamlandırır. Çizgi filmlerin çocukların yaşamında önemli bir yeri vardır. Çocuklar henüz yoğrulmamış hamur gibi şekillenmeye müsaitlerdir. Bu nedenle çocuklar çizgi filmler aracılığıyla eğlendirilerek eğitilebilir. Kazandırılmak istenen değerler bu yolla verilebilir. Korunması ve devam etmesi istenen gelenekler yine çizgi filmler aracılığıyla kazandırılabilir. Öz bakım becerileri, kavramlar, eğitim-öğretim sürecini destekleyecek bilgiler, çizgi filmler aracılığıyla çocuklara kazandırılabilir. Aile ve yakın çevresinde kullanılmayan kelimelerin çizgi filmlerde kullanılması yine mecaz anlamlı kelimelerin temaya uygun kullanımı çocuğu düşünmeye ve o kelimeyi anlamlandırmaya yöneltmesi yönüyle dil gelişimini destekler.

Örneğin “Maysa ve Bulut” adlı çizgi filmle çocuklar göçebe yaşamı tanımakta ve yerleşik yaşam öncesi hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Maysa ve Bulut çizgi filmi göçebe yaşam biçimini tanıyan çocuklar geçmiş yaşantılara dair bilgi sahibi olmaktadır. Okuma yazma bilmeyen çocuklar Keloğlan, Nasrettin Hoca, Dede Korkut vb. gibi kendi kültürümüze ait kahramanların adını bilmekte ve onu belki de model almaktadır. Ailesinden masal dinlememiş masalın büyüdü dünyasına girememiş çocuklar fantastik çizgi filmler aracılığıyla masal dünyasını keşfedip hayali diyarlara gitmekte hayal dünyaları gelişmektedir. Halk türkülerini tanıyıp Anadolu’nun farklı yörelerine ait halk oyunları hakkında bilgi sahibi olurlar. Çizgi filmler bu ve buna benzer birçok yönü ile kültür aktarımında etkili ve işlevsel bir iletişim aracıdır.

Okul öncesi çocuklar için hazırlanmış Pepe çizgi filminde yaş grubunun özelliğine uygun olarak hareket ve devinim vardır Özellikle Türk halk dansları Pepe’nin sevimliliği hareketli yerinde duramayan izleyicilere sunulur.

Pepe’nin açılış müziğinde her zaman Türk bayrağı vardır. Ayrıca Pepe çeşitli bölümlerde elinde ya da bisikletinde Türk bayrağı taşır. Bu görüntü çocuklarda karaktere duyulan sevgi ile birleşir ve bayrak sevgisi oluşur.

Özünde dürüstlük, samimiyet ve terbiye bulunan görgü kurallarını çocuklar çizgi filmler sayesinde öğ-renirler. Misafir ağırlamayı, bayram ziyaretlerinin kurallarını, sabah uyandığında günaydın demeyi, uyu-madan önce iyi geceler demeyi, gelene hoş geldin, gidene güle güle demeyi öğrenirler. Çizgi filmlerde

veril-mesi amaçlanan değerler eğitimi sayesinde alçakgönüllülük, misafirperverlik, vatanseverlik, yardımlaş-ma, sorumluluk, merhamet, dürüstlük, hoşgörü, saygı, sevgi gibi değerleri kazanırlar. Öz bakım becerilerini öğretme ve geliştirmeyi sağlar çizgi filmler. Saçını taramayı, dişlerini yemeklerden sonra fırçalamayı, yatağa girerken pijamalarını giymeyi, yemeğini nasıl yiyeceğini, hasta olmamak için nelere dikkat etmesi gerektiğini öğrenir. Genel anlamda kültürel aktarım ve olumlu davranış kazandırmak için aileden sonra en etkili araç olarak çizgi filmler gelmektedir.

Fotoğraf-4: Pepe

Sonuç

Çizgi filmlerde kullanılan öğeler büyük oranda yapımının gerçekleştiği ülkelerin / yerli çizgi filmlerde de / kültürel özelliklerini taşıdığı görülmüştür. Çizgi filmlerde tespit edilen çocukları etkileme gücünün kaynağı çizgi filmlerin görsel ve işitsel özellikleridir. Çizgi film karakterlerinin çocuklar tarafından yaş, cinsiyet özelliklerine göre sevilir ve kabul görülür. Bu bağlamda karakterlerin davranış ve kişilik özellikleri izleyicilerce taklit edilmektedir. Çoğunlukla doğru yanlış ayırt etmeden taklit daha sonrasında ise içselleştirme ile kalıcı davranış kazandıkları sonucuna ulaşmıştır.

TRT çocuk kanalındaki incelememize konu olan her iki çizgi filmde de kullanılan dil açık ve nettir. Yarım kelime, yanlış ya da eksik harf kullanılmamıştır. Dil kurallarına uygun olarak kullanılmıştır. Çocukların zihinsel ve kişilik gelişimleri 0-6 yaş arasında tamamlanmaktadır. İnceleme yapılan çizgi filmlerde halk hukukunda öne çıkan doğadaki işleyişe saygılı olma, başkasının malını izinsiz almama, empati kurabilme, adaletli davranma gibi davranışlar kazandırmaya yönelik örnekler tespit edilmiştir.

Ayrıca dikkat çekme, belirginleştirme ve ön plana çıkarma özellikleriyle renklerin çizgi filmlerde anlamlarına uygun kullanıldığı gözlenmiştir. Mekân ve kıyafet seçimlerinde çocukların yaşlarına uygun iç dünyaları ile ilgili renkler, öncelenmiş; iç açıcı ve canlı renklerin kullanıldığı kötü, olumsuz duygu ve temaların olduğu sahnelerde ise koyu renklerin kullanıldığı görülmüştür. Özellikle Maysa ve Bulut'ta Maysa'nın kâbus gördüğü sahnelerde karamsarlığa kapıldığı, çıkmazda hissettiği sahnelerde siyah renk kullanılmıştır. Pepe'de ise eğlenceli akşam yemeklerinde bile koyu siyah olmadığı ışıklar, fenerler ve yıldızlarla gündüz gibi bir gece resmi çizildiği tespit edilmiştir.

Türk folklorunda bulunan konuşulan dil, avlanma teknikleri, evlenme usulleri, halk oyunları, bayramlardaki ritüeller, türkü, masal, mitler, efsaneler, fıkralar, dualar beddualar, yemek tarifleri, bilmeceler, atasözleri, maniler, halı-örtü modelleri, halk tiyatrosu, giyim-kuşam örf, adet, gelenek ve göreneklere bugün unutulmuş halk inanışları, misafirperverlik, yardımlaşma, dayanışma, büyüklere verilen değer, hayvanları sevmeye ve koruma, tabiata saygı duyma, arkadaşlık gibi alanların hemen hemen hepsine her bölümde adı geçen yerli çizgi filmlerde değinildiği görüşmüştür.

Çocukların izledikleri çizgi filmlerde bizim gibi olan bize benzeyen öğelerin miktarına göre kabul etme ve taklit etme davranışı sergilemeleri göz önüne alınarak görsel bir sunum şeklinde giyim kuşamda yerli ve kültürel kıyafetler ön plana çıkarılmıştır. Özellikle halk oyunları o yöreye ait yöresel kıyafetlerle izleyicilere sunulmuştur.

“Maysa ve Bulut” ve “Pepe” çizgi filmlerinde başlangıç müziğinin temaya ve ana karaktere uygun olarak hareketli coşkulu olduğu tespit edilmiştir. Fon

müzikleri ise konuya uygun zaman zaman durgun zaman zaman hareketli olmuştur. Halk türkülerine hemen hemen her bölümde yer verilmiştir. Halk türkeleri kültürel zenginliğimizin göstergesi olan yöresel kıyafetlerle minik izleyici kitlesine sunulmuştur.

Kendi kültürel değerlerimizin gelecek kuşaklara aktarılmasında çizgi film sektörünün istenen yönde ürünler vermesi incelememize konu olan her iki çizgi film içinde öncülük görevi üstleneceği gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Kültürel değerlerimizi yeni nesillere tanıtır davranış haile dönüşmesini sağlamak somut olmayan kültürel mirasın korunup gelişmesini sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Aksan, D. (2009). "Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim", Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Alsaç, F. ve G. Alsaç (2023). "Değerler Eğitimi ve Kesişme: İyi ki Varsın Eren Sinema Filmi", Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla Trabzon (Ed. Temel Öztürk ve diğerleri), Trabzon Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları. s. 1687-1708.

Baki, Y. ve N. Karakuş (2012). "Türkçe Öğretiminde Kaynak metin Kullanımı", Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Bal, H. (2001). "Bilimsel Araştırma Yöntem ve Teknikleri", Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları.

Çoruhlu, Yaşar. (2000). *Türk Mitolojisinin Anahatları*, İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.

Dursun, Aysun (2016), *Türk Halk Hukuku*, İstanbul: Ötügen Yayınları.

İnanlı, M. S. (2009). "Televizyondaki Çocuk Programlarının Beş-Altı Yaş Çocukları İçin Sözel Şiddet ve Antisosyal Sözcükler İçerme Durumunun İncelenmesi", Ankara (Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Karakuş, N. (2016). "Maysa ve Bulut İsimli Animasyon Çizgi Filmin Kültürel Öğeler Açısından İncelenmesi," *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 2016, Cilt:13, Sayı: 34, s. 134-149.

Karkın, M. ve Ü. İmİK, (2013), "Sosyo-Kültürel Yönüyle Çizgi Film Müziği", *Sanat Dergisi*, Sayı:24, s.1-16.

Şenocak, Ebru (2009), "Köroğlu Destanı'nda Simgesel Değerler", *21. Yüzyılda Köroğlu ve Bolu Araştırmaları, Uluslar Arası Köroğlu, Bolu Tarihi ve Kültürü Sempozyumu Bildirileri 17-18 Ekim, Bolu 2009*, s. 140-157.

Şeker T. ve E. Balcı (2012). "Yeni Türk Çocuk Dizi Fenomeni "Pepee" Çizgi Dizisinin Alımlama Analizi", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, s. 243-263.

Uçar, T. F. (2004), *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*, İstanbul: İnkılap Yayınevi.

Türkmen, Nilgün (2012). "Çizgi Filmlerin Kültür Aktarımındaki Rolü ve Pepee", *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Aralık, Cilt: 36, Sayı: 2, s.140-158.

Yağlı, A. (2013). "Çocuğun Eğitiminde ve Sosyal Gelişiminde Çizgi Filmlerin Rolü: Caillou Ve Pepee Örneği", *Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkishor Turkic*, Volume 8/10 Fall, s. 707-719.

Yıldırım, A. (2006). "Renk simgeçiliği ve Şeyh Galibin Üç Rengi", *Milli Folklor*, Yıl: 18, Sayı: 72, s. 129-140.

Yorulmaz, B. (2013). "Pepee Çizgi Filminin Din Ve Değerler Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, The Journal Of International Social Research*, Cilt: 6, Sayı: 24, s. 439-